

TÜRKÇEDE BİRLEŞİK KELİMELERİN YAZIMI İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Raşit KOÇ

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Van.

Özet

Birleşik kelimelerin yazımı imlâmızın problemlerinden biridir. Bu kelimeler bazen bitişik bazen de ayrı yazılarak kullanılmaktadır. Bu çalışma birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili tartışmalara yer verdikten sonra ortak bir yazılış şekli olup olmayacağını belirlemeyi amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk dili, yazım, birleşik kelime

DISCUSSION AND SUGGESTION FOR SOLVING TO THE WRITING OF THE COMPOUND NOUNS IN TURKISH LANGUAGE

Abstract

The writing of the compound nouns in Turkish is one of the faced problems in our language. These words are written same times separate and same times together. This paper study firstly presents discussion about the writing of the compound nouns in Turkish and then suggests a common writing style for the compound nouns.

Keywords: The Turkish language, writing, compound nouns

Giriş

İnsanoğlu sözle anlaşmaya başladığından beri yeni kelimelere ihtiyaç duymuştur. Medeniyet seviyesi yükselip kültür alış veriş arttıkça yeni ve yabancı kavramlara karşılık bulmak gerekmiştir. Bu bakımdan her dil sürekli olarak yeni kelimeler türetme yoluna gitmiştir.¹ Dilimizde de yeni kavramları karşılamak için zaman zaman yeni kelimelere ihtiyaç vardır. Türkçede yeni kelimeler türetmeye yarayan dil birliklerinin sayısının 100'e yakın (96) olduğu tespit edilmiştir.² Türkçede yeni kavramları karşılamaya ve yabancı kavramların aktarılmasına yarayan bir anlatım biçimi de *birleştirme* adı verilen yoldur.³

Bugün dilimizde birleştirme yoluyla meydana getirilmiş yüzlerce birleşik kelime vardır. İfadeye büyük kolaylık sağlayan ve kelime dağarcığımızda geniş bir yer tutan bu kelimelerin nasıl yazılacağı, imlâmızın başta gelen meselelerinden biridir. Birleşik kelimelerden hangilerinin bitişik, hangilerinin ayrı yazılacağı konusunda bugüne kadar bazı kurallar konulmuş olmakla birlikte, bu kurallar kapsamlı, tutarlı ve sınırlayıcı olmadığı için herkes tarafından benimsenmemiştir. Bu yolda açık ve anlaşılır bir kural konulup ortak bir ölçü bulunamaması kişileri kendi anlayışları doğrultusunda yazılışlara yöneltmiştir.⁴

¹ Prof.Dr. Mustafa Özkan, Tarih İçinde Türk Dili, İstanbul, 1999, 221.

² Doğan Aksan, Türkçenin Gücü, Ankara, 1987, 30.

³ Özkan, a.y.

⁴ Özkan, a.g.e, 225

Bu kelimelerin yazılışının nasıl olması gerektiği her zaman tartışma konusu olmuştur. Öyle ki dilimizle ilgili çalışmaları yürüten bir kurum olan Türk Dil Kurumunun farklı zamanlarda yayınladığı İmlâ Kılavuzlarında dahi bu kelimelerin yazımında görüş ayrılıkları olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı da değişik tarihlerde yayınlanmış Türk Dil Kurumu ve özel yayınevlerine ait kılavuzların birleşik kelimelerin yazımına ait tutumlarını incelemek ve daha sonra farklı isimlerin bu konudaki fikirlerine yer vererek birleşik kelimelerin yazımı ile ilgili bir sonuca varabilmektir.

Yöntem

Çalışmada, Türk Dil Kurumu ve özel yayınevlerince 1960 yılından sonra hazırlanan dörder adet imlâ kılavuzu tarama yoluyla incelenerek aynı birleşik kelimelerin değişik kılavuzlarda farklı yazımlarının olup olmadığı belirlenerek tespit edilen farklılıklar bir çizelge halinde gösterilecektir. Bu kılavuzlar; Türk Dil Kurumu tarafından 1966, 1970, 1988 ve 1996 tarihlerinde hazırlanan kılavuzlar. Özel yayınevlerince hazırlanan; Dergâh Yayınları 1987, Mertol Tulum'un Tercüman Yayınlarından çıkan 1986 tarihli Yeni İmlâ Kılavuzu, Yapı Kredi Yayınlarından Nijat Özön'ün Büyük Dil Kılavuzu, 1995 ve Kocaoluk Yayınlarının 2002 tarihli İmlâ Kılavuzu'dur.

Öncelikle incelediğimiz kılavuzların birleşik kelime tanımlarına ve yazılışlarıyla ilgili tutumlarına bakalım. TDK tarafından 1966 yılında hazırlanan Yeni İmlâ Kılavuzu, "Bileşik kelime, iki veya daha çok kelimenin aralarına ek girmeyecek kadar kalıplaşması, donmuş olması suretiyle meydana gelir."(TDK, 1966) şeklinde birleşik kelimeyi tanımladıktan sonra bu kelimelerin tam bir kalıplaşmaya uğradıkları için Türkçede tek bir kelime gibi işlem gördüklerini bunun için de bitişik yazılması gerektiğini söyler.¹

Türk Dil Kurumunun 1970 yılında hazırladığı kılavuzun birleşik kelimelerle ilgili açıklaması 1966 yılındaki kılavuzla aynıdır. Aralarında herhangi bir fikir ayrılığı yoktur. Kurum tarafından 1986 yılında hazırlanan ve 1988'de geliştirilmiş baskısı yapılan kılavuzunun birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili açıklamaları da şöyledir:

"Dilimizde yeni bir kavramı karşılamak için yaralanılan yollardan biri, kelime birleştirmesidir. Türkçede bu yolla oluşturulmuş kelimeler söz dağarcığımızda geniş yer tutar. Ancak, yeni kavramların karşılanmasında büyük bir kolaylık sağlayan bu yolla kurulan kelimelerin yazılışı, Türk imlâsının en güç ve en karışık sorunudur.

Dilimizde birleşik kelime değeri kazanmamış birçok kelime birleştirmesi vardır. Birleştirme yoluyla sürekli olarak yeni kelimelerin kullanılması, yazılış güçlüklerini bir kat daha artırmakla kalmamakta, kapsamlı bir kural getirilmesini engellemektedir. Bu yolda açık bir kural getirilememesi karşısında çoklukla "dil duygusu" ortak bir ölçü sağlayamamış, birleşik kelimelerde kişiye göre değişen yazılışlara yol açmıştır."²

Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan 1996 tarihli kılavuzda ise birleşik kelimelerle ilgili şu ifadeler yer almaktadır:

¹ *Türk Dil Kurumu, Yeni İmlâ Kılavuzu, Ankara, 1966, 39.*

² *Türk Dil Kurumu, İmlâ Kılavuzu, Ankara, 1988, 17.*

“Dilimizde yeni bir kavramı karşılamak için yararlandığımız yollardan biri, kelime birleştirmesidir. Kelime birleştirmesi yoluyla kurulan sözlere *birleşik kelime* adı verilir. Birleşik kelimeler söz varlığımızda geniş bir yer tutar. Birleşik kelime terimi için *bileşik kelime* denilmesi yanlıştır.

Dilimizde belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler, yeni bir kavramı karşıladıkları zaman birleşik kelime olurlar: *yer çekimi, hanımeli, ses bilgisi; beyaz peynir, açığöz, toplu iğne; eli açık, ayak yalın, günü birlik, sırtı pek; söz etmek, zikretmek, hasta olmak; gelebilmek, yazadurmak, alıvermek; çoluk çocuk, çitçit, ev bark; baş üstüne, günaydın; sağ ol, ateşkes, külbastı.*”¹

Bu kılavuzda birleşik kelimelerin yazımı ile ilgili geliştirilen kurallar geniş bir yer tutar. Bu kuralların uygulanabilirliği tartışılır. Zira dili kullanan her kesimden insanların bu kadar kurala bağlı kalması mümkün değildir. Sonuçta herkes kendince kolay olan yolu tercih edecektir.

Bu kelimelerin yazımına dair özel yayınevlerince hazırlanan kılavuzların fikirleri ve diğer görüşlere de yer verdikten sonra bir değerlendirme yapabiliriz.

Tartışma

Yayınlanmış çok sayıda yazım kılavuzunun bulunması ve sorunlu konuların her kılavuzda farklı ilkelerle kurallaştırılması, uygulamalarda birliğe gitmeyi engellemektedir.² Bugüne kadar hazırlanan bir çok imlâ kılavuzunda birleşik kelimelerin genellikle bitişik yazılmaları esası benimsenmiş olmakla birlikte, bunlar da yine kesin kurallar olmayıp itibari değerler olduğundan yazılıştaki bir birlik sağlanamamıştır. Aynı yapıdaki bazı kelimeler bitişik yazılırken, bir kısmı da ayrı yazılmakta ve bunun sebebi açıklanamamaktadır.³

Birleşik kelimelerin imlâsındaki bu durum gerçekten karışık bir durum ortaya çıkarmaktadır ki bunlar bazen anlam değişikliğine de sebep olabilmektedir. Örneğin: İlkokul kelimesi bitişik yazıldığında bir eğitim kademesi olarak gerçek anlamını içerirken aynı kelime; ilk okul şeklinde yazıldığında bu ilk bölüm, ilk ev gibi herhangi bir okul olabilir. Yazımdaki bu durum bir karasızlık göstergesi olmakla dil politikasında bir birlik ve devamlılığının olmadığını da göstermektedir.

Dergâh Yayınları tarafından hazırlanan “İmlâ Kılavuzu” bazı noktalarda ondan ayrılmakla birlikte Türk Dil Kurumunun tavrına benzer tavır sergiler. Bu kılavuzda birleşik kelimenin tanımı “Birleşik kelime, iki veya daha fazla kelimenin aralarına ek giremeyecek kadar kalıplaşması sonucu oluşur.” yapıldıktan sonra anlam kaymasına uğramış ve terim anlam taşıyan kelimelerin bitişik yazılacağı fakat anlam kaymasına uğramamış ya da terimsel bir niteliği oluşmamış kelimelerin ayrı yazılacağı ifade edilmektedir.⁴

¹ *Türk Dil Kurumu, İmlâ Kılavuzu, Ankara, 1996, 29.*

² *Kâmile İmer, Türkiye’de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi, Ankara, 1998, 109.*

³ *Özkan, a.g.e, 226.*

⁴ *Dergâh Yayınları, İmlâ Kılavuzu, İstanbul, 1987, 23.*

İşte birkaç örnek: “Ev ve baş kelimeleri ile kurulan birleşik kelimelerde bunların mana kayması izlenebilir: *Basımevi, radyoevi, çarkçıbaşı* gibi (basımevi ve radyoevi TDK kılavuzunda ayrı yazılıyor.) yağ, alt, üst gibi kelimelerle kurulan bazı tamlamalar birleşik yazılmazlar: *Sana yağı, makine yağı, alt geçit* gibi. Ancak *zeytinyağı, gülyacı, tereyağı* gibi kelimeler, terim niteliği kazandıkları için birleşik yazılırlar.

Aynı şekilde toprak altı, dam altı, masa üstü, gibi tamlamalar ayrı yazıldıkları halde *denizaltı, elaltı, gözaltı, suçüstü, olağanüstü, insanüstü* gibi terim haline gelmiş tamlamalar birleşik yazılırlar. Deyim halinde bulunan tamlamalar ayrı yazılırlar: *Bayram üstü, öğle üstü, dokuz doğurmak* gibi.¹

Bu kelimelerden *denizaltı* ve *elaltı* TDK'nın 1988 yılında hazırladığı kılavuzda yer almamış. Fakat aynı tarihlerde yayınlanan Nijat Özön'ün kılavuzunda (1.baskı 1985) bitişik yazılmışlardır. Bu sözcükler dışında Dergâh Yayınları kılavuzunda ayrı yazılan *bayram üstü* ve *öğle üstü* 1996 yılında “genişletilmiş gözden geçirilmiş yeni baskı” olarak yayınlanan TDK kılavuzunda *bayramüstü* ve *öğleüstü* şeklinde bitişik yazılmıştır.

Mertol Tulum, birleşik kelimeler ve yazımı ile düşüncelerini şu şekilde açıklar: “Dilimizde yeni bir kavramı karşılamak için başvurulan yollardan biri iki veya daha çok kelimeyi bir araya getirip tek kelime halinde birleştirmektir. Buna birleşim ve bu yolla kelime dağarcığına kattığımız kelimelere de birleşik kelime diyoruz. Birleşik kelimelerin yazılışı imlâmızın eskiden beri süregelen en güç ve en karışık meselesidir. Ses düşmesi yolu ile şekilce bütünleşenler bir yana, bunların hangilerinin birlikte, hangilerinin ayrı yazılacağı konusunda bugüne kadar bir ölçü üzerinde birlik sağlanabilmiş değildir. Bir takım kurallar konmuş, ancak bunlar kaplayıcı ve sınırlayıcı olmak bir yana, tutarlı ve anlaşılır olmadığı için herkesçe kabul görmemiş ve dolayısıyla benimsenmemiştir. Kısacası imlâmız birleşik kelimelerin yazılışı yönünden kararsız kalmış, bu da kişiye göre değişen yazılışların ortaya çıkmasına yol açmıştır.”²

Tulum, birleşik kelimelerin yazılışının diğer dillerde de kesin kurallara bağlanmadığını söyler. Fransızca'da daha çok ayrı yazıldıklarını, Almanca'da büyük ölçüde bitişik yazıldığını, İngilizce'de ise ayrı, bitişik ve tireli olmak üzere üç ayrı yazılış şekli olduğunu belirtir.³

Nijat Özön, birleşik kelimeyi tanımladıktan sonra yazımla ilgili görüşünü belirtir. “Bileşik sözcükleri oluşturan sözcüklerin arasına yapı, çekim ekleri ya da başka sözcükler girmez; bu sözcükler kalıplaşmışlardır. Bundan dolayı bileşik sözcükler bitişik yazılır ve tek sözcük gibi kullanılır: açık göz, adaçayı, bilirkışı, önsöz, demiryolu, hanımeli, dikimevi, suçüstü, zeytinyağı...”⁴

Özön, ikilemeler hariç bütün birleşik kelimelerin bitişik yazılması görüşündedir. Özön'ün bu görüşü uzun kural ve açıklamaları da bir kenara bırakarak uygulanabilecek en pratik çözüm gibi görünmektedir.

¹ a.y.

² Mertol Tulum, *Yeni İmlâ Kılavuzu, İstanbul, 1986, 26.*

³ a.g.e, 28.

⁴ Nijat Özön, *Büyük Dil Kılavuzu, İstanbul, 41-42.*

Kocaoluk Yayınevi tarafından hazırlanan kılavuz, bugünkü imlâmızın Türk Dil Kurumunca hazırlanan 1996 tarihli kılavuzdaki gibi olması gerektiğini ifade ederek birleşik kelimelerle ilgili aynı kılavuzdaki açıklamaları ve görüşleri tekrarlar.¹

Gülsüm Özakin ve Muammer Karadaş ders kitaplarını ve imlâ kılavuzlarını inceledikleri “ama öğretmenim bu yanlış” adlı eserlerinde Türk Dil Kurumunun 1996 yılında yayınlanan kılavuzunda yer alan birleşik kelimelerle ilgili geniş açıklamayı pratik ve uygulanabilir bulmadıklarını şu şekilde belirtirler:

“Resmi TDK “bileşik” sözcük için “birleşik kelime” diyor. 1996 yılında hazırlanan kılavuzun 29. sayfasında “Görüldüğü gibi birleşik kelimeler bitişik de ayrı da yazılabilmektedir.” deniyor. Oysa “birleşik” sözcüğünden “birleşik” sözcüklerin mutlaka “birleşik” yazılması gerektiği gibi bir anlam çıkıyor. “Bileşik” sözcüğü ise daha çok bir kavramı karşılıyor ve bunların ayrı yazılabileceğine ilişkin ipucunu içinde taşıyor. Yine aynı sayfada “Birleşik kelime terimi için bileşik kelime denilmesi yanlıştır.” gibi bir sözle sorunu geçiştiriyor.

Türk Dil Derneği Yazım Kılavuzu’nun “bileşik kelime “ tanımı: Bileşik sözcükler, tek bir kavramı karşılamak için, iki ya da daha çok sözcükten oluşmuş öğelerdir.

TDD Yazım Kılavuzu’nda çok açık, yalın, öğrenilmesi kolay bir bileşik sözcük bölümlenmesi yapılmış: Oluşma yollarını üç madde, iki yan maddede toplamış. Bileşik özel adların yazımını iki madde, üç yan maddede toplamış.

TDK İmlâ Kılavuzu ise oluşumu ile herhangi bir başlık yapmadan doğrudan doğruya yazımıyla ilgili “Bitişik yazılan birleşik kelimeler (Bitişik kelimeler)” ve “Ayrı yazılan birleşik kelimeler” biçiminde iki ana başlık kullanmış. Bunları öyle karmaşık belirlemiş ki, birincisi için otuz bir madde, on iki yan madde; ikincisi için yirmi madde, on iki yan madde kullanmış.

Bir bölümü bileşik bile sayılamayacak sözcüklerin birleştirilmesi ve ayrılması için hiçbir temelli gerekçe gösterilmemiş. Böyle bir kılavuza dayanarak kitap yazılmasının olanaksızlığı ortada. Neden ortada bir dil curcunası olduğu, dil ve yazım birliğinin neden sağlanamadığı bu “İmlâ Kılavuzu”na bakınca daha iyi anlaşılıyor. Sanki, özellikle bu karmaşa yaratılmak isteniyor. Ya da böyle gereksiz ayrıntılar uydurulunca bilimsel bir hava yaratılmış oluyor.”²

Vecihe Hatipoğlu, dil devriminin önemini belirten bir yazısında imlâ kılavuzlarının görevinin doğru konuşmadan çok, doğru yazmayı sağlamak olduğunu belirterek saptanan imlâ kurallarının değiştirilmemesini, kararlı olmasını söyler. Böylelikle kuralların yerleşebileceğini aksi takdirde kalıpların ve kuralların yerleşemeyeceğini ifade eder.³

Mehmed Kemal, 22.2.1986 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki yazısında birleşik kelimelerin imlâsıyla ilgili eleştirilerini şöyle dile getirmektedir: “Kılavuz (1985 yılında hazırlanan) şimdiye kadar bilinen ve sorun çıkarmayan birkaç kuralı olduğu gibi benimsemiş. Fakat öteden beri bitişik yazılmaya alışılmış sözcüklerle birçok terimin

¹ Kocaoluk Yayınevi, *İmlâ Kılavuzu*, İstanbul, 39-56.

² Gülsüm Özakin-Muammer Karadaş, *ama öğretmenim bu yanlış*, İstanbul, 1997, 230.

³ *Türk Dil Kurumu*, Dil Yazıları, Ankara, 1974, 86.

yazılışını altüst etmiş. Getirilen kural yetersiz. Dizin bölümünde de bu tür sözcüklerin çoğuna yer verilmemiş. Şimdiye dek bitişik yazılıp herkesçe benimsenen, fakat kılavuzda ayrı yazılmaları önerilen birkaç örnek verelim: Buzdolabı=*buz dolabı*, gökdelen=*gök delen*, demiryolu=*demir yolu*, ballı baba = *ballı baba*, soyadı = *soy adı*, buzlu cam = *buzlu cam*... Güya bu kalıpları oluşturan sözcükler asıl anlamlarını koruyorlarmış! Oysa *ballı baba*, *gökdelen*, *demirkazık*, *ağaçkakan*... gibi kılavuzda ayrı yazılan sözcüklerde ileri sürülen özelliğın bulunup bulunmadığı tartışma konusu olabilir.”¹

Aynı kılavuzda yer alan yazım kuralları ile ilgili olarak süren eleştirilere Vecihe Hatipoğlu da 26.4.1986 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki yazısıyla katılır. Bu kılavuzdaki yenilikleri daha çok siyasi endişeye bağlayan Hatipoğlu'nun değerlendirmesi şöyledir: “1985 İmlâ Kılavuzu, bileşik sözcükler konusunda önyargılıdır. Bir iki birleşik sözcük dışında, bütün birleşik sözcükleri parçalayarak , parçalarını da sözlüklerden çıkarmış olacak, elinizdeki sözlüklerde bulunan birleşik sözcük maddeleri de atılacaktır. 1985 İmlâ Kılavuzunun “Birleşik kelime değeri kazanmamış birçok kelime birleştirmesi vardır” sözü, çok tehlikeli, sonuçları hesap edilmemiş bir sözdür. 1985 Kılavuzu, “*akciğer*, *karaciğer*, *incebağırsak*, *kalınbağırsak*” gibi bileşik sözcüklerin parçalanmasını, iki ayrı sözcük olarak yazılmasını önermektedir.”²

Vecihe Hatipoğlu'nu ve diğer yazarları böyle düşünmeye sevk eden başka sebepler vardır. Bunlardan başka MEB yayınladığı bir genelgeyle okul kitaplarında bazı kelimelere yasak getirir. Aynı şekilde TRT bir liste oluşturarak bazı kelimelerin kullanımını yasaklar. Bu genelge, bir girişle iki dizelgeden oluşur. Birinci dizelgede, kullanılacak sözcükler, ikinci dizelgede kullanılmayacak sözcükler vardır. “Ak liste”deki sözcüklerin sayısı 650, “kara liste”dekilerin sayısı 250 dir.”³

14.1.1986 tarihli Cumhuriyet gazetesinde İlhan Selçuk konuyla ilgili şu yazıyı yayımlar: “Ankara Cumhuriyet Bürosundan öğrendiğimize göre TRT’de yeni bir hazırlık var. Kullanılması daha önce yasak edilen 205 sözcüğün sayısı yeni bir listeye iki bine çıkarılacak. Özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Devlet Tiyatrolarının da bu genelgeye uymaları, Anayasa sözlüğüne uygun bir dil kullanmaları gerekir.”⁴

Aslında bunların tamamı bir güç kavgası, inatlaşmadan öte bir şey değildir. Çünkü yaşanan siyasi süreç ideolojilerin birer jargon sahibi olmalarına sebep olmuştur. O devir itibarıyla sağ kesim Osmanlıca kelimeleri, sol düşüncüyü benimseyenler ise yeni (Öztürkçe) kelimeleri kullanmayı tercih etmişlerdir.

Bu durum basına da sıçramış ve sağ düşüncüyü benimseyenlere hitap eden Tercüman gazetesi daha çok eski kelimeleri tercih ederken sol düşüncüyü benimseyen Cumhuriyet gazetesi yeni türetilen Türkçe kelimeleri tercih etmiştir.

Rıza Zelyut, aynı kılavuzla ilgili endişelerini belirttiikten sonra birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili olarak Mayıs 1986’da Hürriyet Gösteri dergisinde şu görüşleri belirtir: “Kılavuzdaki tutarsızlıkları bileşik sözcüklerde de görüyoruz. “Hane”ile kurulan

¹ Sevgi Özel ve Diğ. Atatürk’ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası, İstanbul, 1986, 178.

² a.g.e. 204-205.

³ Ömer Asım Aksoy, Dil Gerçeği, Ankara, 1982, 90.

⁴ Sevgi Özel ve Diğ. a.g.e. 115.

birleşiklerin bitişik yazılacağı söylenirken, “ev” ile yapılanların ayrı yazılacağı söyleniyor. Yani “doğumhaneyi” bitişik, “doğumevini” ayrı yazacağız. Bunun altından kalkmak her babayığidin harcı olmasa gerekir.¹

Ömer Asım Aksoy, yeni kılavuzla ilgili değerlendirmesini “Üç Kılavuz Arasında” adlı yazısında dile getirir. Aksoy, yerleşmiş yazımı değiştirerek karışık kurallar getiren yeni kılavuzun tutunamayacağını, kolay ve benimsenmiş olan eski Yazım Kılavuzunun uygulanmasının süreceğini düşünür.²

Bir başka yazısında ise Aksoy, yayınlanan yeni kılavuzun eski kılavuzdaki yazım kurallarının beşte birini değiştirdiğini ifade eder. Önce eserin ismindeki “İmlâ” kelimesinin “Yazım” yerine kullanılmasını eleştirerek bunun dilimizdeki ilerleme ve özleşme faaliyetlerine karşı bir adım olduğunu söyler.³

Aynı yazının devamında birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili yeni kılavuzun “ev” kelimesiyle kurulan birleşik sözcüklerin ayrı yazılmasının yanlış olacağını ve bunun uygulanamayacağını yıllardan beri yazılan kitaplarda ve tabelalarda bitişik yazılan bu kelimelerdeki yazım değişiminin kolay kolay benimsenemeyeceğini bu yüzden yazımda bir kargaşa olacağını belirtir.⁴

Yazım noktasında görülen farklılıklara garip bir çelişki de yeni kılavuzu hazırlayan kurulda olan Mertol Tulum’un çıkardığı Yeni İmlâ Kılavuzu, kurumun yayınladığı kılavuzdan birçok sözcüğün yazım noktasında ayrılmaktadır.⁵

Daha önceki kılavuzlarda var olan bazı kelimelerin bu yeni kılavuza alınmaması da bir başka eleştiri konusudur. Buna sebep olarak bu kelimelerin ayrı yazılması gösterilmiştir.

Ali Püsküllüoğlu, bu kararsızlığı Milliyet Sanat dergisinin 15.3.1986 tarihli sayısında dile getirmiştir. “Bileşik sözcüklerin binlercesini, ayrı yazıldıkları gerekçesiyle almayan, buna karşılık ayrı ya da bileşik biçimleriyle pek çoğunu alan bu garip “İmlâ” kılavuzunun yanlışları, çelişkileri, keyfilikleri göstermekle bitecek gibi değil. Örneğin “cumhurbaşkanlığı”, “genelkurmay”, “yükseköğretim”, “karayolları”, “dışişleri”, “içişleri” gibi alışılmış saydığı yazılışlara uyulması gerektiğini belirttiği halde (s.23), bunları tür adı saydığı için sözlük bölümünde göstermiyor, yani ayrı yazılacağını buyuruyor. Şu var ki, “cumhurbaşkanı” bileşik sözcüğünü alarak yine tutarsızlığa düşüyor. Alışılmış yazımları olan “biçerdöver”, gökyüzü”, “tereyağı” gibi nice bileşik sözcüğü ayrı yazdırıyor. Ama bunda da tutarlı olamıyor, “bilgisayar”ı, “uçaksavar”ı böyle bileşik yazıyor. Başbakanlığa bağlı bir devlet dairesi olan yeni TDK, bilimsel olduğu hiç de söylenemeyecek bu tutumuyla, Başbakanın partisinin adını da değiştiriyor, onu “Ana Vatan Partisi” yapıyor. Öte yandan “anayasa” sözcüğünü de bu biçimiyle alarak yine tutarsızlığa düşüyor.”⁶

¹ a.g.e, 226.

² a.g.e, 213.

³ a.g.e, 179.

⁴ a.g.e, 184.

⁵ a.y.

⁶ a.g.e, 201.

Püsküllüoğlu, bu yazısında son olarak şu değerlendirmeyi yapıyor. “Görüldüğü üzere, yeni TDK’ nın “İmlâ Kılavuzu” dilimizin yazım sorunlarına herhangi bir çözüm getirmiyor. Getirmediği gibi, varolan az sayıdaki soruna da pek çok yenisini ekliyor. Tutarlı, olumlu hiçbir yönü yoktur. Basınımızın, yazarlarımızın bu kılavuza uyacağını sanmıyorum. Devlet dairelerinde de uygulanacağını sanmıyorum. Uygulanırsa , Türk dilinin yazımı içinden çıkılmaz bir karışıklığa sürüklenecektir.”¹

Hamza Zülfikar, bu kelimelerdeki kural karmaşasının basında, resmi yazışmalarda, okul kitaplarında hatta bilimsel eserlerde pek çok örneğinin bulunduğunu bu duruma imlâ kılavuzlarında da rastlandığını söyler. Ve bazı örnekler verir:

“Ali Püsküllüoğlu’ nun Yazım Kılavuzu’nda ve Türk Dil Kurumu’nun İmlâ Kılavuzu’nda *bahşetmek* bu biçimde bitişik, Nijat Özön’ün Büyük Dil Kılavuzu’nda, Adam yayını olan Ana Yazım Kılavuzu’nda söz konusu bu birleşik fiil *bahş etmek* biçiminde ayrı yazılmıştır. Ayrı yazılan *bahş etmek* biçimi kurallara uygun olan imlâyı yansıtmamaktadır.

Verdiğimiz şu bir iki örnekte görüldüğü gibi birleşik fiillerin hangi esaslara göre birleşik veya ayrı yazılacağı hususunda kılavuzlar çelişki içindedir. İmlâ kılavuzlarında görülen bu tutarsızlıklar vatandaşın yazısında, dilinde çok daha büyük boyutlardadır.”² Diyerek yıllardır süren karmaşanın imlâ kılavuzlarında bile farklı yer almasının insanların zihnini daha da karıştırdığına dikkati çekmektedir.

Şimdi de Türk Dil Kurumu tarafından değişik tarihlerde yayınlanmış kılavuzlarda birleşik kelimelerin imlâsında görülen yazım farklılıklarını görelim:

Türk Dil Kurumu 1966	Türk Dil Kurumu 1970	Türk Dil Kurumu 1988	Türk Dil Kurumu 1996
açgözlü	açgözlü	aç gözlü	aç gözlü
açıkgöz	açıkgöz	açık göz	açıkgöz
ağustosböceği	ağustosböceği	ağustos böceği	ağustos böceği
akaryakit	akaryakit	akar yakıt	akaryakit
akciğer	akciğer	ak ciğer	akciğer
akşamüstü	akşam üstü	akşam üstü	akşamüstü
alabalık	alabalık	ala balık	alabalık
anadil	anadil	-	ana dil
anaokulu	anaokulu	anaokulu	
anlambilgisi	anlambilim	-	anlam bilimi
aybaşı	aybaşı	ay başı	aybaşı
ayçiçeği	ayçiçeği	ay çiçeği	ayçiçeği
babaanne	babaanne	baba anne	babaanne
ballibaba	ballibaba	ballı baba	ballibaba
beşibirlik	beşibirlik	beşi birlik	beşibirlik
beşibiryerde	beşibiryerde	beşi bir yerde	beşibiryerde
bilirkişi	bilirkişi	bilir kişi	bilirkişi
büyükanne	büyükanne	büyük anne	büyük anne

¹ a.g.e, 202.

² Hamza Zülfikar, *Doğru Yazalım Doğru Konuşalım, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, sayı 624, Aralık 2003, 763.

büyükbaba	büyükbaba	büyük baba	büyük baba
bülbülyuvası	bülbülyuvası	bülbül yuvası	bülbülyuvası
büyükelçi	büyükelçi	büyük elçi	büyük elçi
cankurtaran	cankurtaran	-	cankurtaran
cingöz	cingöz	cin göz	cingöz
çayevi	çayevi	çay evi	çay evi
çelikçomak	çelikçomak	çelik çomak	çelik çomak
çıtçıt	çıtçıt	çıt çıt	çıtçıt
çiçekevi	-	çiçek evi	çiçek evi
çiçekbozuğu	çiçekbozuğu	çiçek bozuğu	çiçek bozuğu
delibalta	delibalta	deli balta	deli balta
demiryolu	demiryolu	demir yolu	demir yolu
dilbilgisi	dilbilgisi	dil bilgisi	dil bilgisi
dilbilim	dilbilim	dil bilim	dil bilimi
dilpeyniri	dilpeyniri	dil peyniri	dil peyniri
doğumevi	doğumevi	doğum evi	doğum evi
düğünçorbası	düğünçorbası	düğün çorbası	düğün çorbası
düztaban	düztaban	düz taban	düztaban
düzyazı	düz yazı	düz yazı	-
evrenbilim	evrenbilim	evren bilim	evren bilim
fil dişi	fil dişi	fil dişi	fil dişi
genelev	genelev	genel ev	genel ev
gökkuşağı	gökkuşağı	gök kuşağı	gök kuşağı
güçbela	güçbelâ	güç belâ	güç belâ
gülyağı	gülyağı	gül yağı	gül yağı
hadımağası	hadımağası	hadım ağası	hadım ağası
halkoyu	halkoyu	halk oyu	halkoyu
havaalanı	havaalanı	hava alanı	hava alanı
hindistancevizi	hindistancevizi	hindistan cevizi	hindistan cevizi
hintyağı	hintyağı	hint yağı	hint yağı
incebağırsak	incebağırsak	ince bağırsak	ince bağırsak
içgüvey	içgüvey	iç güvey	iç güvey
kamuoyu	kamuoyu	kamu oyu	kamuoyu
karayel	karayel	kara yel	kara yel
karayolu	karayolu	kara yolu	kara yolu
körbağırsak	körbağırsak	kör bağırsak	kör bağırsak
kördüğüm	kördüğüm	kör düğüm	kördüğüm
körebe	körebe	kör ebe	körebe
kurukahve	kurukahve	kuru kahve	kuru kahve
kuşpalazı	kuşpalazı	kuş palazı	kuşpalazı
kuştüyü	kuştüyü	kuş tüyü	kuş tüyü
kuşyemi	kuşyemi	kuş yemi	kuşyemi
meyankökü	meyankökü	meyan kökü	meyan kökü
mısıryağı	mısıryağı	mısır yağı	mısır yağı
ortaöğretim	ortaöğretim	orta öğretim	orta öğretim
önseçim	önseçim	ön seçim	ön seçim

önsöz	önsöz	ön söz	ön söz
özgeçmiş	özgeçmiş	öz geçmiş	öz geçmiş
palabıyık	palabıyık	pala bıyık	pala bıyık
radyoevi	radyoevi	radio evi	radio evi
sivribiber	sivribiber	sivri biber	sivri biber
sonbahar	sonbahar	son bahar	sonbahar
sukabağı	sukabağı	su kabağı	su kabağı
şekerkamışı	şekerkamışı	şeker kamışı	şeker kamışı
tabiatüstü	tabiatüstü	tabiat üstü	tabiatüstü
topluiğne	topluiğne	toplu iğne	toplu iğne
uyurgezer	uyurgezer	uyur gezer	uyurgezer
-	-	üst geçit	üst geçit
yanardöner	yanardöner	yanar döner	yanardöner
yaşdönümü	yaşdönümü	yaş günü	yaş günü
zeytinyağı	zeytinyağı	zeytin yağı	zeytinyağı

Aynı kelimelerin özel yayınevleri tarafından değişik zamanlarda yayınlanan kılavuzlardaki yazılışlarına da bir bakalım:

Mertol Tulum Yeni İmlâ Kılavuzu 1986	Dergâh Yayınları İmlâ Kılavuzu 1987	Nijat Özön Yeni Yazım Kılavuzu 1995	Kocaoluk Yayınevi İmlâ Kılavuzu 2002
aç gözlü	açgözlü	açgözlü	aç gözlü
açıkgöz	açıkgöz	açıkgöz	açıkgöz
ağustos böceği	ağustosböceği	ağustosböceği	ağustos böceği
akaryakıt	akaryakıt	akaryakıt	akaryakıt
akciğer	akciğer	akciğer	akciğer
akşam üstü	akşam üstü	akşamüstü	akşamüstü
ala balık	alabalık	alabalık	alabalık
ana dil	anadil	anadil	ana dil
ana okulu	anaokulu	anaokulu	anaokulu
-	anlambilgisi	anlambilgisi	anlam bilimi
ay başı	aybaşı	aybaşı	aybaşı
ay çiçeği	ayçiçeği	ayçiçeği	ayçiçeği
babaanne	babaanne	baba anne	babaanne
ballı baba	ballıbaba	ballıbaba	ballıbaba
-	beşibirlik	beşibirlik	beşibirlik
-	beşibiryerde	beşibiryerde	beşibiryerde
-	bilirkişi	bilirkişi	bilirkişi
bülbül yuvası	bülbülyuvası	bülbülyuvası	bülbülyuvası
büyükanne	büyükanne	büyükanne	büyük anne
büyükbaba	büyükbaba	büyükbaba	büyük baba
büyük elçi	büyükelçi	büyükelçi	büyük elçi
cankurtaran	cankurtaran	cankurtaran	cankurtaran
cingöz	cingöz	cingöz	cingöz
çay evi	çayevi	çayevi	çay evi
çelik çomak	çelikçomak	çelikçomak	çelik çomak

çıt çıt	çıtçıt	çıtçıt	çıtçıt
çiçek evi	çiçekevi	çiçekevi	çiçek evi
çiçek bozuğu	çiçekbozuğu	çiçekbozuğu	çiçek bozuğu
deli balta	delibalta	delibalta	deli balta
demir yolu	demiryolu	demiryolu	demir yolu
dil bilgisi	dilbilgisi	dilbilgisi	dil bilgisi
dil bilim	dilbilim	dilbilim	dil bilimi
dil peyniri	dilpeyniri	dilpeyniri	dil peyniri
doğum evi	doğumevi	doğumevi	doğum evi
düğün çorbası	düğünçorbası	düğünçorbası	düğün çorbası
düztaban	düztaban	düztaban	düztaban
düzyazı	düzyazı	düzyazı	düz yazı
evrenbilim	evrenbilim	evrenbilim	evren bilim
fil dişi	fildişi	fildişi	fil dişi
genelev	genelev	genelev	genel ev
gök kuşağı	gökkuşağı	gökkuşağı	gök kuşağı
güç belâ	güçbelâ	güçbelâ	güç belâ
gül yağı	gülyağı	gülyağı	gül yağı
-	hadımağası	hadımağası	hadım ağası
halk oyu	halkoyu	halkoyu	halkoyu
hava alanı	havaalanı	havaalanı	hava alanı
hindistan cevizi	hindistancevizi	hindistancevizi	hindistan cevizi
hint yağı	hintyağı	hintyağı	hint yağı
iç güvey	içgüvey	içgüvey	iç güvey
ince bağırsak	incebağırsak	incebağırsak	ince bağırsak
kamu oyu	kamuoyu	kamuoyu	kamuoyu
kara yel	karayel	karayel	kara yel
kara yolu	karayolu	karayolu	kara yolu
kör bağırsak	körbağırsak	körbağırsak	kör bağırsak
kör düğüm	kördüğüm	kördüğüm	kördüğüm
kör ebe	körebe	körebe	körebe
kuru kahve	kurukahve	kurukahve	kuru kahve
kuş palazı	kuşpalazı	kuşpalazı	kuşpalazı
kuş tüyü	kuştüyü	kuştüyü	kuş tüyü
kuş yemi	kuşyemi	kuşyemi	kuşyemi
meyan kökü	meyankökü	meyankökü	meyan kökü
mısır yağı	mısıryağı	mısıryağı	mısır yağı
orta öğretim	ortaöğretim	ortaöğretim	orta öğretim
ön seçim	önseçim	önseçim	ön seçim
ön söz	önsöz	önsöz	ön söz
öz geçmiş	özgeçmiş	özgeçmiş	öz geçmiş
pala bıyık	palabıyık	palabıyık	pala bıyık
radio evi	radyoevi	radyoevi	radio evi
sivri biber	sivribiber	sivribiber	sivri biber
son bahar	sonbahar	sonbahar	sonbahar
su kabağı	sukabağı	sukabağı	su kabağı

şeker kamışı	şekerkamışı	şekerkamışı	şeker kamışı
-	tabiatüstü	tabiatüstü	tabiatüstü
topluiğne	topluiğne	topluiğne	topluiğne
uyurgezer	uyurgezer	uyurgezer	uyurgezer
üstgeçit	üstgeçit	üstgeçit	üstgeçit
yanardöner	yanardöner	yanardöner	yanardöner
yaş dönümü	yaşdönümü	yaş günü	yaş günü
zeytin yağı	zeytinyağı	zeytinyağı	zeytinyağı

Örneklerde görüldüğü gibi birleşik kelimelerin yazımı dilimizde sürekli farklı biçimlerde yorumlanmış ve değişik zamanlarda yayınlanan kılavuzlarda farklılıklar hep devam etmiştir. O halde bu kelimelerin yazımı ile ilgili ne tür bir tutum sergilenmelidir.

Zeynep Korkmaz, konuyla ilgili düşüncelerini sıralarken Türk Dil Kurumu'na hazırlanan kılavuzlarda olduğu gibi bitişik ve ayrı yazılması gereken birleşik kelimeler üzerinde durur. Daha sonra, kendi anlamlarını değiştirmeden birbiriyle kaynaşarak yeni bir kavrama karşılık olan birleşik kelimelerin ayrı, eski anlamlarını tamamen kaybederek yeni anlam oluşturan birleşik kelimelerin de bitişik yazılması gerektiğini belirtir. Böylece şimdiye kadarki yanlış alışkanlıkların getirmiş olduğu yanlışların da önleneceği görüşündedir.¹

Bu konuda Tahsin Banguoğlu'nun görüşleri ise şunlardır:

“Birleşik kelimelerin birlikte, ya da ayrı yazılmaları itibarıdır, bunun anlamla ilgisi yoktur. Mesela Almancada birleşikler geniş ölçüde birlikte yazıldığı halde Fransızca da bunlar daha ziyade ayrı yazılırlar. Dilimizde ise şekilce ve bazı anlamca değişikliğe uğramış birleşiklerin birlikte yazılması benimsenmiş, daha birçoklarının birlikte yazılması için de kurallar konmak istenmiştir. Bazen sırf pratik, çoğu zaman indi mülahazalarla ileri sürülmüş olan bu yazılışlarla birleşik kelimeler sözde sınırlanmış, gerçekte ise ölçülerin tutarsızlığı ve anlaşılmazlığı sebebiyle bu yönden imlâmız ve birleşik anlayışımız kararsız kalmıştır.

Terkipçi bir dil olan Türkçemizde birleşik kelimeleri birlikte yazmak eğilimi kuvvetlidir. Yazılışta bitişirmenin zamanla ilerleyeceğini tahmin ediyoruz. Bu kitapta da bitişik yazılışa biraz daha çok yer verilmiştir.”²

Elimizdeki yeni baskı kılavuzlardan biri olan Kocaoluk Yayınevi tarafından hazırlanan kılavuzun giriş bölümündeki geniş açıklama imlâ problemlerini sıraladıktan sonra birleşik kelimelerin yazımı meselesinin nasıl çözülebileceğini ifade ederken şu ifadeye yer verir:

“Birleşik kelimelerdeki bitişik yazma eğiliminin sınır tanımaz bir şekilde yaygınlaşması karşısında bunu sınırlayıcı bir kuralın getirilmesi şart olmuştur. Yanlış eğilimi yaygınlaştıran düşünce şuydu: İki veya üç kelimededen oluşan bir yapı; yeni bir nesne, kavram veya hareketi karşılıyorsa bitişik yazılır. Bu durumda “*masa saati, duvar saati, masa takvimi, duvar takvimi, beyaz peynir, dil peyniri, şiş kebabi, kök boyası, kuş uçuşu, lavanta mavisini, kefal balığı, muhalefet partisi, örümcek ağı, pul biber, yok etmek, var olmak, arz etmek, azat edilmek*” gibi binlerce kelimenin bitişik yazılması gerekecekti.

¹ Zeynep Korkmaz, Türk Dili Üzerine Araştırmalar I. Cilt, Ankara, 1995, 636-637.

² Tahsin Banguoğlu, Türkçenin Grameri, İstanbul, 1974, 296.

Bir kısmı yazılmaya başlanmıştı bile. Türk imlâ geleneğinde bunları bitişik yazmak Türkçenin yapısına da uygun düşmüyordu.”¹

Kılavuz yapılan tasnifi ve bunun mantığını uzunca sıraladıktan sonra imlâda birliğin sağlanmasında toplumun bütün kesimlerine özellikle de hemen herkesin kullandığı basın yayın organlarına önemli görev düştüğü belirtilmektedir. Ayrıca okullarımızda imlâ eğitiminin titizlikle gerçekleştirilmesinin de önemli olduğunu ifade ediyor.

Vecihe Hatipoğlu’na göre dilde imlâ birliği öncelikle kolay imlâ ile sağlanır. Bu birliğin sağlanmasında aydınların iyi niyetine ve dikkatine gerek vardır. Bugün her derginin, her üniversitenin, her kitabın ayrı bir imlâsı olduğunu ve bunu bir çeşit özgürlük olarak görenlerin olduğunu belirten Hatipoğlu, imlâ birliğinin dil birliğini de sağladığını bunun da ulusun birliği demek olduğunu belirtir.²

Hasan Eren, kılavuzlardaki farklı yazımları “Yazıda İkili Çözüm” adlı makalesinde ele alarak yazımızda görülen ayrılıkları sıraladıktan sonra birleşik kelimelerin yazımının dilimizin en güç, en karışık sorunu olduğunu vurgular. Kılavuz yazarları böylelikle aynı kelimenin hem bitişik hem de ayrı yazılan biçimlerini sunmakla bir nevi kolaylık sağladıklarını zannettiklerini fakat bunun bir çözüm olmadığını belirtir.³

Birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili Ferhad R. Zeynalov’un görüşleri ise şunlardır:

“Türk dillerinin gramer bünyesinde birleşik kelimeler önemli bir yer tutmaktadır. Birleşik kelime yapma yolu çağdaş Türk dilleri için karakteristik, yaygın verimli bir gelişme yoludur. Bu yolla son zamanlarda birçok yeni sözler, yeni isim, sıfat, zarf ve fiiller meydana geliyor, dilin sözcük hazinesini zenginleştirmek imkânı sağlıyor. Fakat birleşik kelimelerin niteliği, onların meydana gelmesinin kanuna uygunlukları, onları başka söz bölüklerinden, özellikle kelime takımlarından ayıran belirtiler, birleşik kelimelerin sınırları sorunları bugüne dek Türkolojide çözülmemiş sorunlar içinde bulunmaktadır.”⁴

Bu tespit, sorunun aslında diğer Türk dillerinin de temel sorunlarından birisi olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Örneklerden anlaşılacağı gibi yazımda görülen farklılıklar karışıklığa sebep olmakta ve hangi kelime kime göre hangi kılavuza göre yazılacak hangi yazım doğru hangisi yanlış kime göre doğru kime göre yanlış bütün bunların bir cevabı yok. Aslında bütün bu sorular bilinen fakat bir türlü cevaplanamayan ya da üzerinde anlaşılamayan sorulardır.

Eskiden beri bu kelimelerin bitişik yazılması yönünde bir tavır vardır. Dilcilerin bile ittifak sağlayamadığı bir konuda insanların kelimelerin nasıl yazılacağıyla ilgili fazla bir kaygısı olmadığı da açıktır. Özellikle basın-yayın faaliyetlerinin büyük önem taşıdığı

¹ Kocaoluk Yayınevi, İmlâ Kılavuzu, İstanbul, 2002, 9.

² Ali Püsküllüoğlu, Konuşmalar, Ankara, 1966, 78.

³ Hasan Eren, Yazıda İkili Çözüm, Türk Dili, Ekim 1987, 167.

⁴ Ferhad R. Zeynalov, Çağdaş Türk Dillerinde Birleşik Sözcükler Sorunu, İstanbul, 1977, 511.

günümüzde çoğu yayın organlarında, en çok okunan yazarların eserlerinde öncelikle bu tür kelimelerin yazımı ve diğer imlâ kuralları üzerinde yeterince titiz davranılmayışı da yazımda bütünlüğü neredeyse imkânsız kılmaktadır.

Birleşik kelimeler ilk başta ayrı yazılsa bile bu kelimeler tek bir kavramı veya ismi karşıladıkları için zamanla bir tek kelime gibi telakki edilmekte ve çoğu kez bitişik yazılmaktadır.

Aslında bu ve benzer problemlerin üstesinden gelmek, dilimizi daha kurallı bir şekilde kullanma alışkanlığını kazanmak pek de zor değildir. Bunun için bir dil bilincine sahip olmamız gerekmektedir. Böylece hem dilimizin kurallı yapısının korunmasını sağladığımız gibi hem de her geçen gün çoğalan dil problemlerimizi de en aza indirmiş olacağız. Birleşik kelimelerin yazımında da anlam ilişkisini göz önünde tutarak anlam kaybına uğrayanları birleşik, anlam kaybı olmayanları da ayrı yazmaya dikkat etmek gerekir. Aksi durum dilimizdeki bütün isim ve sıfat tamlamalarının da bitişik yazılması gibi bir sonucu doğurabilir. O da daha çok karmaşaya neden olacaktır.

Kaynaklar

1. AKSAN, D., (1987) *Türkçenin Gücü*, Ankara.
2. AKSOY, Ö. A., (1982). *Dil Gerçeği*. Ankara.
3. BANGUOĞLU, T., (1974). *Türkçenin Grameri*. İstanbul.
4. EREN, H., (1987) *Yazıda İkili Çözüm*, Türk Dili, Ekim.
5. İMER, K., (1998). *Türkiye’de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi*, Ankara.
6. *İmlâ Kılavuzu*, (1987). İstanbul: Dergah Yayınları.
7. *İmlâ Kılavuzu*, (2002). İstanbul: Kocaoluk Yayınevi.
8. KORKMAZ, Z., (1995) *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I. Cilt*, Ankara.
9. ÖZAKIN, G., KARADAŞ, M., (1997). *ama öğretmenim bu yanlış*. İstanbul.
10. ÖZEL, S., ÖZEN, H, ve PÜSKÜLLÜOĞLU, A., (1986). *Atatürk’ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası*. İstanbul.
11. ÖZKAN , M., (1999).*Tarih İçinde Türk Dili*. İstanbul.
12. ÖZÖN, N., (1995). *Büyük Dil Kılavuzu*. İstanbul.
13. PÜSKÜLLÜOĞLU, A., (1966). *Konuşmalar*. Ankara.
14. SARAÇOĞLU, A., (2000). *Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. Eskişehir.
15. TULUM, M., (1986). *Yeni İmlâ Kılavuzu*. İstanbul.
16. Türk Dil Kurumu. (1966). *Yeni İmlâ Kılavuzu*. Ankara.
17. Türk Dil Kurumu. (1974). *Dil Yazıları*. Ankara.
18. Türk Dil Kurumu. (1988). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara.
19. Türk Dil Kurumu. (1996). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara.
20. Zeynalov, Ferhad R., (1977) *Çağdaş Türk Dillerinde Birleşik Sözcükler Sorunu*, İstanbul.
21. ZÜLFİKAR, H., (2003).Doğru Yazalım Doğru Konuşalım. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 624.